

Hudobný odbor

HUDOBNÁ NÁUKA

Charakteristika a poslanie predmetu: poslaním predmetu PHV a HN je vytvárať a usmerňovať záujem a vzťah žiaka k hudbe, kultivovať jeho osobnosť, rozširovať a rozvíjať hudobné skúsenosti, vedomosti a zručnosti. Predmet má poskytovať žiakom základy odborného vzdelania a vychovávať poslucháča hudby i aktívneho hudobníka, ktorému je hudba životnou potrebou.

Aby sme dosiahli tieto ciele, treba rozvíjať najmä:

- hudobnú predstavivosť, fantáziu,
- orientáciu v hudobnom priestore a výraze,
- spevácke návyky žiakov, potrebné pre správny kultivovaný vokálny prejav,
- schopnosť rozlišovať jednotlivé vyjadrovacie prostriedky: metrum, tempo, rytmus, melodiku, harmóniu, dynamiku, farbu tónu,
- hudobnú pamäť v spojení s jednotlivými činnosťami,
- orientáciu v hudobných formách, žánroch a slohoch,

schopnosť samostatne vyhľadávať, vyberať, vyhodnotiť a spracovať informácie a uviesť ich do vzťahu s obsahom hudobného diela (sociálna funkcia hudby).

PHV a HN sú samostatné predmety s vlastnými cieľmi a alternatívnymi formami práce.

Žiakov je potrebné aktivizovať využívaním hudobných nástrojov, súvisiacimi pohybovými, výtvarnými a dramatickými aktivitami a využívaním audiovizuálnych a multimediálnych pomôcok.

CIELE:

- 1.** Poskytnúť žiakovi zážitok a od neho odvíjať niť poznania. Od vnímania celku prejsť cez preniknutie do hudobnej štruktúry k abstrakcii poznatku, osvetliť ho z rôznych strán a v rôznych súvislostiach a zafixovať tak, aby ho žiak vedel sám vedome používať.
- 2.** Umožnenie vytvorenia a usporiadania obsahovej náplne predmetov PHV a HN tak, aby boli pre žiakov príťažlivé, zvýšili ich záujem počúvať hudbu a porozumieť jej, aktivizovali ich schopnosť vnímania a súčasne ich pripravili na vlastnú interpretačnú činnosť. ZUŠ vychovávajú nielen budúcich profesionálnych hudobníkov, ale i budúcich poslucháčov – milovníkov umenia.
- 3.** viesť žiakov k vlastnému hudobnému vyjadreniu, hľadaniu hudobných tvarov, ktoré zodpovedajú ich osobnej skúsenosti na úrovni doterajšieho poznania. Postupne prechádzať k drobnokresbe, spoznávať **význam** hudobných tvarov a štruktúr a viesť k tvarovaniu väčších, zmysluplných celkov.
- 4.** Hľadať spolu širšie súvislosti – s históriou, s inými druhmi umenia, s kognitívnymi predmetmi, s prírodou, životným prostredím a životom človeka v spoločnosti všeobecne.

V PHV a na primárnom stupni hudobného vzdelávania má vyučovací proces prevažne činnosťný charakter, ktorý sa postupne na nižšom sekundárnom stupni prikloní k perцепčným a analytickým činnostiam.

Interpretačné činnosti: spevácke a intonačné, rytmicko-pohybové, improvizáčné a inštrumentálne. Činnosti možno pestovať oddelene i spájať.

Percepčné činnosti: počúvanie hudby, verbalizácia hudobného zážitku, sluchová analýza.

Hudobno-náukové pojmy: vyvodzujeme zásadne zo znejúcej hudby. Hudobno-teoretické poznatky fixujeme hravou formou a overujeme ich zvládnutie opätovným spojením so živou hudbou.

Práca s informáciami, výchova k porozumeniu hudbe a k estetickému cíteniu:

Dejiny hudby, hudobné slohy a žánre, sociálna funkcia hudby. Využívanie literatúry i moderných informačných zdrojov.

Prípravné štúdium

PHV

CIELE: cieľom prípravnej hudobnej výchovy je vyvolať tvorivú aktivitu žiaka a jeho radosť z objavovania hudobného krásna. Vychádzať pritom z detskej mentality – hravosti, spontánnosti, napodobňovacej schopnosti, obrazotvornosti a doterajšieho stupňa vyspelosti. Prostredníctvom primeraného hudobného materiálu rozvíjať elementárne hudobné zručnosti, návyky, poznatky, vedomosti, hudobnú pamäť, predstavivosť a fantáziu. Poskytovať základné informácie o hudbe a kultúrnom živote okolia.

Interpretačné činnosti:

základné spevácke zručnosti a návyky.

Spev jednoduchých piesní. Melodické cítenie a orientácia v rozsahu oktávy (c1 – c2).

Zmysel pre pravidelnú pulzáciu (metrum) v rozličných tempách.

Rytmické cítenie v dvojdobom a trojdobom takte.

Schopnosť vyjadrenia hudobného toku pohybom.

Schopnosť zapamätať si a reprodukovať krátky rytmický alebo melodický motív, rytmizovať a melodizovať slová, detské texty a riekanky. Motorické zručnosti získané hrou na ľahkoovládateľné nástroje.

Percepčné činnosti: rozoznať kontrasty v hudbe. Poznať hudobné nástroje – klavír, akordeón, husle, violončelo, flauta, gitara. Zapojením predstavy a fantázie sledovať obsah

krátkych hudobných skladbičiek a hudobných rozprávok. Sluchové rozlišovanie dvojdobého a trojdobého taktu. Vlastnosti tónu – výška, dĺžka, dynamika a farba.

Hudobno-náukové pojmy: notová osnova, husľový kľúč, basový kľúč (informatívne). Taktová čiara, dvojštvrtový, trojštvrtový a štvorštvrtový takt. Dvojica osminových nôt, nota štvrtová, polová, polová s bodkou, celá a pomlčky. Základné dynamické označenia – piano, mezzoforte, forte. Opakovacie znamienko. Noty c1- c2 . Rozlišovanie základných vyjadrovacích prostriedkov hudby: veselo-smutne, rázne - nežne, rýchlo-pomaly, vyššie-nižšie, silno-slabo, zosilňovať-zoslabovať a pod.. Pochod, tanec, uspávanka.

Odporúčaný hudobný materiál:

O. Podstavková: Hudobná prípravka I, II

O. Hricová: Hudobný zošitok

Ľ.Fetteriková: Hravé notičky

G.Badinová: Krajina, hudba a jej obyvatelia

I.Oplištilová, Z.Hančilová: Klavirhárky

J. Hatrík: Medzi Trpaslúšikmi - cyklus hudobných rozprávok

P. I. Čajkovskij: Škovránok

R. Schumann: Trällerliedchen

J. Hatrík: Mechúrik – Koščúrik s kamarátmi

A. Vivaldi: Štyri ročné obdobia

Schumann: Divoký jazdec, Rytier na drevenom koni

Čajkovskij: Pochod drevených vojačikov, Chorá bábika, Nová bábika

A. Dvořák: Rusalka (Motív Ježibaby)

S. Prokofiev: Peter a vlk

A. Podhorná – O. Podhorná: Krtko v krajine tónov

Primárny stupeň vzdelávania - I. stupeň základného štúdia, ISCED 1 B

1. ročník

CIELE: nadväzne na PHV hravou formou motivovať žiakov, rozvíjať ich záujem o hudbu, aktivizovať ich tvorivosť, fantáziu a predstavu. Rozvíjať vnímanie základných výrazových prostriedkov hudby. Zdokonaľovať melodicko-rytmické cítenie a pamäť. Spoznávať hudobnú abecedu a pestovať prepojenie sluchová skúsenosť – znak – predstava.

Interpretačné činnosti: správna intonácia jednohlasných piesní, správne dýchanie, výslovnosť a nenásilné tvorenie tónu. Intonácia trichordálnych a tetrachordálnych detských piesní z listu, durových a molových melódií a piesní bez náročných intervalových skokov, s návratom k základnému tónu, s možnosťou uplatnenia solmizačnej metódy. Intonácia durového a molového kvintakordu, intonácia celého tónu a poltónu ako príprava na uvedomenú intonáciu modálnych melódií. Schopnosť interpretovať základné metrické hodnoty dvojdobé a trojdobé s rozlišovaním prízvučnej a neprízvučnej doby, ich kombinácie a spájanie s pohybom (napr. pochod, valčík). S udávaním základného metra vedieť interpretovať rytmické útvary s použitím páru šestnástinových a osminových nôt, štvrtovej, štvrtovej s bodkou, polovej, polovej s bodkou, celej noty a pomlčky v štvorštvrtových a osminových taktach. Taktovať dvojdobý a trojdobý takt. Rytmické ozveny, rytmicko-melodické dialógy, rytmizácia a melodizácia riekaniek, detských alebo vlastných textov. Schopnosť zahrať na melodicko-rytmických nástrojoch jednoduché piesne, transponovať ich a vytvárať k nim sprievod (ostinátne rytmické a melodické modely).

Percepčné činnosti: schopnosť sústredeného počúvania krátkych skladbičiek rôzneho charakteru. Vybrané skladby sledovať v notovom zápise. Na základe ich počúvania charakterizovať náladu skladby, pohyb melódie, *dynamiku, tempo, metrum, tonálny charakter skladby, farbu*. Schopnosť sluchom rozpoznať základné stavebné prvky hudobnej formy (opakovanie, kontrast, rozvíjanie motívu, fráza, prízvuk, záver). Rozlišovať durový a molový charakter skladby, piesne alebo úryvku. Rozpoznať základný tón, durový a molový trojzvuk, celý tón a poltón.

Hudobno-teoretické poznatky:

Noty v husľovom kľúči c1 – g2, noty v basovom kľúči c – c1, posuvky #, b, odrážka, stupnica a tónina durová (do 2 # a 1b), molová tónina (rozpoznávanie sluchom podľa tercie), trojzvuk, 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 4/8 takt, nota s bodkou, p, mf, f.

2. ročník

CIELE: ďalej rozvíjať kreatívne myslenie a emočnú inteligenciu, pestovať zmysel pre dobro a krásu. V špecificky odbornom vzdelávaní rozvíjať hudobnú predstavivosť a pamäť, sledovať účinok hudobných tvarov, rozoznávať zmeny výrazu, jeho závislosti od jednotlivých hudobných zložiek a vypestovať schopnosť sledovať vzájomné vzťahy v hudobnej štruktúre. Rozširovať piesňový repertoár, upevňovať správne spevácke návyky a citlivo reagovať na učiteľovo gesto. Viest žiakov k uvedomovaniu si hodnoty a krásy ľudovej piesne a položiť základy poznávania hudobnej histórie Slovenska.

Interpretačné činnosti:

Rozlíšenie ľudových piesní podľa regiónu (východné, stredné a západné Slovensko). Kánonické spievanie, resp. jednoduchý ľudový dvojhlas. Uvedomená intonácia durových a molových piesní s melodikou, obsahujúcou sekundové postupy, durový a molový kvintakord aj rozšírený, resp. so spodnou kvintou.

Rytmicko – pohybové, improvizáčné a inštrumentálne činnosti:

Metrické čítanie a schopnosť rytmizovať 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 4/8, 6/8 takt. Pohybom reagovať na prízvukné doby. Taktovať štvordobý takt. Schopnosť rytmizovať triolový, synkopický a bodkovaný rytmus, tiež rytmické útvary začínajúce pomlčkou a predtaktím.

Rytmizácia a melodizácia riekaniak a schopnosť sprevádzať ich ostinátnym rytmickým alebo melodickým sprievodom s využitím základných tónov toniky, dominanty a subdominanty (T D S). Vyhľadávanie jednoduchého harmonického sprievodu, napríklad v C dur: T (c - g), D (h - g), S (c - a). Schopnosť reagovať na partnera (spoluhráča) a viesť hudobný rozhovor.

Percepčné činnosti: rozoznávanie zvukovo kontrastných nástrojov (napr. husle – kontrabas, flauta – fagot, trúbka – pozauna, triangel – bubon). Rozlišovanie vokálnych a inštrumentálnych zoskupení (sólo, duo, trio, ďalej zbory mužský, ženský, miešaný a detský). Poznanie základných zákonitostí stavby hudobnej formy a rozvíjania hudobného procesu. Rozlišovať durový a molový charakter tóniny, durové a molové kvintakordy, sextakordy a kvartsextakordy. Vedieť určiť metrum skladby, príp. jej rytmické zvláštnosti. *Hudobno-teoretické poznatky:* Orientácia v durových stupniciach do 3 # a 2 b; paralelné molové (informatívne), dynamické označenia pp, ff, tempové označenia moderato, allegretto; pomenovanie stupňov v stupnici: prima – oktáva; kvintakord, sextakord, kvartsextakord; fermata, legato, staccato, ligatúra, crescendo, decrescendo.

3. ročník

CIELE: upevňovať, rozširovať predstavivosť a hudobnú pamäť. a oboznámiť žiakov s niektorými hudobnými žánrami a s funkciou hudby pri rôznych spoločenských príležitostiach. Prehlbovať a aktívne využívať melodickú, tonálnu, metrickú, tempovú, rytmickú a harmonickú predstavivosť. Zdokonaľovať dvojhlasný spev.

Interpretačné činnosti:

Kultivovať spevácky prejav, schopnosť vyspievať dlhšie frázy. Oboznamovať žiakov s ľudovou piesňou, ktorá sa delí podľa obsahu (svadobné, žatevné, uspávanky, vojenské atď.) a podľa regiónu. Spievať detské umelé piesne aj s klavírnym sprievodom. Intonácia intervalov: veľká a malá tercia, čistá kvinta a kvarta, veľká a malá sekunda ako paralela celého tónu a poltónu.

Rytmicko – pohybové, improvizáčné a inštrumentálne:

Viesť žiakov k správnej rytmizácii príkladov. Zvýraznením prízvučnej doby vedieť rytmizovať striedavé takty v piesňach i cvičeniach.

Na podporu harmonického cítenia viesť žiakov k vyhľadávaniu jednoduchého harmonického sprievodu s použitím základných funkcií, napríklad: C dur – T (c-g), D (h-g), S (c-a). Na melodicko-rytmických nástrojoch kánonicky sa zapojiť do jednoduchej piesne. Dopĺňať predvetie závetím a vytvárať melodické a rytmické vety.

Percepčné činnosti: prostredníctvom skladieb rozšíriť poznávanie hudobných nástrojov. Viesť žiakov k sledovaniu súčasne znejúcich dvoch alebo troch melodických pásiem, resp. dvoch pásiem so sprievodom. Z predhrávaných alebo interpretovaných skladieb či piesní vedieť určovať jednodielnu, dvojdielnu či trojdielnu formu. Rozlišovať durový a molový charakter piesní a skladieb, rozšírené o lýdickú tóninu. Na základe vnútornej predstavy kvintakordov a ich obrátov vedieť rozlišovať veľkú a malú terciu, čistú kvintu a kvartu a veľkú a malú sextu. Precvičovať veľkú a malú sekundu ako celý tón a poltón.

Hudobno-teoretické poznatky: Orientácia v intervaloch - prima – oktáva, predtaktie, kánon, dvojdielna a trojdielna forma, durové a molové stupnice do 5# a 5b, rovnomerné stupnice, striedavé takty, dvojité posuvky, nástrojové skupiny v symfonickom orchestri, komorný orchester, komorné telesá.

4. ročník

Ciele: poukázať na ľudovú pieseň a tanec ako inšpiračný zdroj v tvorbe skladateľov. Na základe ukážok rôznych štýlových období viesť žiakov k pochopeniu malých foriem a rozlišovaniu charakteristických zvláštností v hudbe rôznych národov a ukázať žiakom formy zachovávanía a rozvíjania národných tradícií. Rozvíjať silnejúcu racionálnu zložku myslenia, využívať spôsobilosť v oblasti matematického a prírodovedného myslenia na odhaľovanie logických postupov a zákonitostí hudobnej štruktúry diela. Tematické zameranie celého ročníka: Pieseň a tanec ako základné zdroje hudobného prejavu.

Interpretačné činnosti: schopnosť intonovať durové a molové melódie, dvojhlas, základné intervaly, durové a molové kvintakordy a ich obraty. Pomocou ľudových piesní intonovať dórske melódie s uvedením si ich charakteru a špecifických tónov. Striedanie dvojdobého a trojdobého taktu. Pohybom alebo melodicko-rytmickými nástrojmi zvládnuť rytmický dvojhlas alebo trojhlas (v skupinách). Používanie hlavných harmonických funkcií v sprievode k jednoduchým diatonickým melódiám, ktoré si žiaci môžu vytvárať aj sami.

Percepčné činnosti:

Rozlišovanie tradičnej hudby okolitých národov, charakterizovanie rôznych štýlov jej spracovania pre folklórne súbory a v tvorbe skladateľov. Vnímanie premeny piesne v historických a funkčných súvislostiach. Rozoznávanie rytmických figúr najznámejších tancov.

Sluchová výchova:

Rozšírenie sluchového vnímania o ďalšie tóniny, rozlišovať hlavné harmonické funkcie ako striedanie napätia a uvoľnenia v hudbe. Analyzovať zväčšenú kvartu.

Hudobno-teoretické poznatky:

Všetky durové a molové stupnice, lýdická stupnica, pentatonická, chromatická a celotónová stupnica, enharmonická zámena, hlavné harmonické funkcie, ľudová a umelá pieseň, ľudový a spoločenský tanec.

Počúvanie hudby:

Doplnkové audio ukážky:

- A. Moyzes: Tance z Pohronia
- T. Andrašovan: Tance zo Slovenska
- Páslo dievča pávy
- E. Suchoň: Krútnava
- A. Dvořák: Slovanské tance
- L. Janáček: Pilky
- M.I. Glinka: Kamarinskaja
- F. Chopin: Mazurka
- W. A. Mozart (tanečná časť z niektorej symfónie)
- J. Haydn: Menuet
- G. Gershwin: Rhapsody in Blue
- D. Milhaud: Scharamouche
- D. Milhaud: Vól na streche
- S. Joplin – ragtime, klavírna verzia, rôzne aranžmány
- L. Armstrong – improvizácie
- P. Lipa – výber
- S. Prokofiev: Rómeo a Júlia
- I. Stravinskij: Svätenie jari, Príbeh vojaka

Vedomosti, zručnosti a postoje absolventa primárneho stupňa vzdelávania:

Kompetencie	výstupy
Interpretačné činnosti Žiak je schopný intonovať durové a molové melódie, dvojhlas, základné intervaly, durové a molové kvintakordy a ich obraty. Pomocou ľudových piesní je schopný intonovať dórske melódie s uvedomením si ich charakteru a špecifických tónov. Žiak dokáže zvládnuť rytmický dvojhlas alebo trojhlas (v skupinách) a striedanie dvojdobého a	Vedieť zaspievať podľa notového záznamu alebo zahrať na nástroji podľa sluchu určenú melódiu. Pohybom, hrou na telo alebo melodicko-rytmickými nástrojmi udržať svoj part v rytmickom viachlase. Vedieť zharmonizovať jednoduchú diatonickú melódiu hlavnými

<p>trojdobého taktu. Využitím IKT trénovať rôzne rytmické kombinácie. Používanie hlavných harmonických funkcií v sprievode k jednoduchým diatonickým melódiám, ktoré si žiaci môžu vytvárať aj sami.</p> <p>Percepčné činnosti Počúvanie hudby: Rozlišovanie tradičnej hudby okolitých národov, charakterizovanie rôznych štýlov jej spracovania pre folklórne súbory a v tvorbe skladateľov. Vnímanie premeny piesne v historických a funkčných súvislostiach. Rozoznávanie rytmických figur najznámejších tancov.</p> <p>Sluchová výchova: Rozšírenie sluchového vnímania o ďalšie tóniny, rozlišovať hlavné harmonické funkcie ako striedanie napätia a uvoľnenia v hudbe. Analyzovať zväčšenú kvartu.</p> <p>Hudobno-teoretické poznatky: Žiak sa orientuje: Všetky durové a molové stupnice s krížikmi a s bé (kvintový a kvartový kruh), lýdická stupnica, pentatonická, chromatická a celotónová stupnica, enharmonická záměna, hlavné harmonické funkcie, harmonická kadencia.</p>	<p>harmonickými funkciami. Vedieť rozpoznať slovenskú ľudovú hudbu a charakterizovať spôsob jej spracovania. Vedieť rozlíšiť podľa rytmu európske a latinskoamerické tance (mazurka, menuet, valčík, polka, čardáš, samba, tango, cha-cha). Vedieť verbalizovať svoj zážitok z hudby. Podľa sluchu určiť základný tón tóniny, kvintakordu a jeho obratov. Vedieť určiť intervaly a obraty kvintakordu. Vedieť určiť podľa sluchu základné harmonické funkcie (T-S-D)</p> <p>Žiak ovláda: Všetky durové a molové stupnice s krížikmi lýdická stupnica, pentatonická, chromatická a celotónová stupnica, enharmonická záměna, hlavné harmonické funkcie</p>
--	---

Profil absolventa nižšieho primárneho vzdelania

Absolvent primárneho umeleckého vzdelania by mal mať osvojenú základnú hudobnú gramotnosť a terminológiu. Mal by byť pozorným percipientom hudby a na základe získaných poznatkov z dejín hudby by mal zvládnuť základnú periodizáciu dejín, charakteristické body a uviesť ku každému obdobiu najmenej troch najvýznamnejších predstaviteľov. Žiak sa orientuje v základnom rozdelení hudobných nástrojov. Žiak je schopný intonovať durové a molové melódie, dvojhlas, základné intervaly, durové a molové kvintakordy a ich obraty.

Kritériá a realizácia absolventských skúšok:

Skúšobná látka:

1. projekt „Môj hudobný nástroj“ /február/

2. Teoretická časť – formou testových otázok /jún/:

- hlavné vývojové etapy dejín hudby, k nim príslušné storočie a hlavní predstavitelia
- zaradenie nástrojov do nástrojových skupín
- dynamické, tempové a prednesové označenia
- charakteristika opery alebo baletu ako veľkého hudobno-dramatického žánru, uviesť príklad - skladateľ /dielo
- spevné hlasy
- stručná charakteristika vokálnej a inštrumentálnej hudby

3. Praktická časť – vypracovaná do notového papiera /jún/:

- Tvorenie intervalov
- Tvorenie akordov a ich obratov
- Orientácia v predznamenaní durových a molových stupníc
- Vytvorenie konkrétnej durovej a molovej stupnice, smerom hore i dolu, označenie poltónov, vytvorenie kvintakordu
- Enharmonická zámena tónov

Prítomní: vedúca PK, pedagóg ročníka;, vedúca HO; 1 člen UR

Odborní hodnotitelia: vedúci PK; pedagóg ročníka, vedúca HO